

HISTORISCHE KRING

voor noordelijk Hunsingo

HALFJAARLIJKS BERICHT

ISSN 0928 - 5652

no. 11 oktober 1995

INHOUD

Mededelingen van het bestuur	pag. 2
Mededelingen van de redactie	pag. 2
Lesbrief 2 ^e wereldoorlog	pag. 2
Verslag van de voorjaarsbijeenkomst 1995	pag. 3
Dag der Groninger geschiedenis 1995	pag. 5
Acta consistorii Warffumensis (2) door C.G. Reinders	pag. 6
Een democratisch-patriottische verzuchting uit de boerderij Groot Klooster in de Warffumer Zuiderhorn door C.G. Reinders	pag. 11
Verklaring van de doolhof uit het vorig nummer	pag. 17

REDAKTIE

M.Th. ten Bos, mw. A.C. van der Werf, J. Toonstra
Redactieadres: Oostervalg 12, 9989 EJ Warffum
tel. 0595-422318

BESTUUR VAN DE STICHTING HISTORISCHE KRING

J.P.J. Knol, voorzitter, Postbus 29, 9989 ZG Warffumtc, tel. 0595-422380
J. Toonstra, secretaris, Oostervalg 12, 9989 EJ Warffum, tel. 0595-422318
M.Th. ten Bos, penningm. De Laan 80G, 9981 GR Uithuizen, tel. 0595-431299
E. de Boer
M.A. Holtman
C.G. Reinders
mw. A.C. van der Werf
G. Brockhuizen
J.F.B. Zuidema

Er mag geen werk uit dit blad worden overgenomen zonder schriftelijke toestemming van de redactie.

MEDEDELINGEN VAN HET BESTUUR

DONATEURSBIJEENKOMST

De tweede lezing met dia's over leven, wonen en werken op en om de boerderij Lutje Bos te Usquert door de heer M.A. Holtman zal gehouden worden op vrijdagavond 3 november 1995 's avonds om 8 uur in het Zijlhuis te Noordpolderzijl. Gezien het succes van de vorige keer, is verdere reclame voor het vervolg overbodig.

CONTRIBUTIE

Donateurs en bestuursleden die de contributie voor 1995 nog niet hebben voldaan, worden verzocht dit voor 1 november a.s. over te maken op bankrekening 90 03 36 579 ten name van de Historische Kring, p/a De Laan 80G, 9981 GR Uithuizen, onder vermelding DONATIE 1995. Ook kunt u storten op gironummer 857400 ten name van de Verenigde Spaarbank Winsum - Warffum onder vermelding van bovengenoemd bankrekeningnummer. Minimum contributie f 20,-.

MEDEDELING VAN DE REKAKTIE

Voor het eerstvolgende nummer van dit Halfjaarlijks Bericht is het volgende schema opgezet:

Uiterste datum inzenden kopy	week 6	6 t/m 11 febr. 1996
Typen, kopicëren enz.	week 7,8,9	12 t/m 3 maart 1996
Gereedmaken voor verzending	week 10	4 t/m 10 maart 1996

LESBRIEF 2e WERELDOORLOG

Dinsdagmiddag 25 april jl. had in het gemeentehuis de overhandiging plaats van het 1e exemplaar van de lesbrieft 2e wereldoorlog aan wethouder J. Dobma. Het verslag hiervan in de Ommelander Courant van 27 april 1995 volgt hieronder.

Wegens enorme belangstelling moesten nog 200 stuks worden bijgeleverd, o.a. voor de vrije verkoop. Voor f 5,- per stuk te verkrijgen bij de V.V.V. kantoren in Warffum en Uithuizen. Donateurs van de Historische Kring kunnen voor f 2,50 een boekje afhalen bij de bestuursleden M.Th. ten Bos, J. Zuidema en J. Toonstra.

Donateurs die per post bestellen, dienen f 5,- over te maken op V.S.B. bank nr. 90 03 36 579 (giro van de bank: 857 400) t.n.v. de Stichting Historische Kring, De Laan 80G, 9981 GR Uithuizen. De lesbrieft wordt dan toegezonden.

EEMSMOND - Wethouder Jan Dobma van Eemsmond heeft dinsdagmiddag het eerste exemplaar van de 'Lesbrief Tweede Wereldoorlog' in ontvangst genomen.

Het boekwerkje is voor de gezamen-

---

lijke scholen in Eemsmond vervaardigd door de Stichting Historische Kring Noordelijk Hunsingo en bevat onder meer een indringend en compleet overzicht van alle slachtoffers uit deze regio. Systematisch wordt bondig beschreven wat de lotgevallen zijn geweest van de diverse personen die op gedenksteden in de

gemeente Eemsmond worden herdacht.

De aanbidding van de bijzondere uitgave had dinsdag plaats in het gemeentehuis in Uithuizen. In het bijzijn van betrokken ambtenaren en leden van de historische kring werd de uitgave aan wethouder van onderwijs Dobma overhandigd door de heer M.Th. ten Bos, schrijver van de lesbrief en zelf als onderwijzer verbonden aan cbs De Regenboog in Uithuizen.

De lesbrief is ontwikkeld om de schooljeugd in Eemsmond te doordringen van de ernst van de oorlogsverschrikkingen, die zich hebben afgespeeld. Door te kiezen voor een beschrijving van gebeurtenissen in de eigen regio verwacht de historische kring op dit punt nog meer betrokkenheid van de leerlingen. Heel toepasselijk eindigt de lesbrief met de woorden 'Opdat wij niet vergeten...'

VERSLAG VAN DE VOORJAARSBIJENKOMST 1995

Deze bijeenkomst vond plaats op vrijdagavond 31 maart jl. in de mooie, 12e eeuwse herv. Kerk te Kantens met de opvallende achtkante toren.

De heer K1. Sierksma hield een boeiend betoog, toegelicht met dia's over de Friese zendeling Liudger, die omstreeks het jaar 783 in onze omgeving de toenmalige bewoners trachtte te bekeren tot het Christendom. Allerlei facetten uit het leven van Liudger passeerden de revue, ook in relatie met Noord-Groningen.

Organiste Lenie Otte speelde toepasselijke muziek op het van oorsprong 17e eeuwse orgel, na eerst de mogelijkheden van dit instrument te hebben uitgelegd. Verder was er in de pauze koffie in het verenigingsgebouw.

Al met al een mooie avond die door zo'n veertig personen werd bijgewoond.

Ludger predikt in de Groninger Gouwen, 785.

DAG DER GRONINGER GESCHIEDENIS 1995 IN APPINGEDAM

Op zaterdag 18 november 1995, van 13.00 - 17.30 uur, organiseert de vereniging "Stad en Lande" haar contactmiddag in de Nicolaikerk te Appingedam. Dit jaar in nauwe samenwerking met het Gewestelijk Historisch Museum te Appingedam. Deze "Dag der Groninger Geschiedenis" staat dit jaar in het teken van het lokaal-historisch onderzoek.

lezingen

Na een algemene inleiding door P. Brood, rijksarchivaris in Groningen, zal mw. L.E. Bos een lezing houden over haar ervaringen met boerderijenonderzoek. Zij is mede-auteur van het Bierumer Boerderijenboek, dat in het najaar verschijnt. Na de pauze spreekt J. Nijman over de patriotentijd in Appingedam. Hij deed hiernaar onderzoek in het kader van het project Intergrale Geschiedenis, waarbinnen diepgaand studie is gemaakt van de geschiedenis van Appingedam in de periode 1770-1914.

informatiemarkt

Na de lezingen volgt vanaf circa 16.00 uur een historische informatiemarkt, waar men kennis kan nemen van het onderzoek en de activiteiten van verenigingen, organisaties en individuele personen in de provincie Groningen. Iedereen wordt van harte uitgenodigd zijn, haar of hun activiteiten (onderzoek, documentatie, boeken, genealogieën e.d.) te presenteren. Met het oog op de organisatie verzoeken wij u vriendelijk uiterlijk 14 november te willen doorgeven of u van deze mogelijkheid gebruik wilt maken en één of meer tafels (grootte 1,20 bij 0,70 meter) wilt reserveren.

tentoonstelling

Tevens wordt op deze dag in het Gewestelijk Historisch Museum te Appingedam een tentoonstelling geopend over boerderijen en boerderijenonderzoek in de provincie Groningen, in het bijzonder in de gemeente Appingedam.

De middag en de tentoonstelling zijn voor een ieder gratis toegankelijk. Men hoeft geen lid te zijn van "Stad en Lande". Voor nadere inlichtingen en het reserveren van een tafel op de informatiemarkt kan men zich wenden tot B. Velema, Rijksarchief in Groningen, tel. 050-127347.

adressen

Nicolaikerk: Wijkstraat 30 te Appingedam voor de lezingen en informatiemarkt
Gewestelijk Historisch Museum: Blankenstein 2 te Appingedam voor de tentoonstelling.

In het vorig nummer 10 verscheen de eerste aflevering van "Acta consistorii Warffumensis" van C.G. Reinders. Omdat in de inleiding enige regels niet waren opgenomen volgt hierna een verbeterde versie, dan komt het vervolg: te beginnen bij 28 oktober 1636 en eindigende met 3 oktober 1638.

De redactie

Niet onberoerd gelaten door de tand des tijds is het "Aktenboek van den Kerkeraad te Warffum," want aldus staat geschreven op het gescheurde grijze omslag van het op linten genaaide boek met 146 pagina's ongelinieerd papier van 19,5 x 31 cm, dat met groene linten kan worden dichtgebonden.

De leesbaarheid van de verschillende handschriften loopt nogal uiteen: ook is niet steeds dezelfde kwaliteit inkt gebruikt en is het schrift hier en daar erg verbleekt. Het zou de moeite waard zijn, om door een ervaren kenner van oude handschriften een volledige transcriptie te laten maken.

Hetgeen hierna volgt is slechts een zeer voorlopige weergave van de inhoud, waarvan de nauwkeurigheid hier en daar veel te wensen over laat.

De eerste gegevens dateren van 1633, de laatste uit 1810. In de tussenliggende tijd is op heel verschillende wijzen aantekening gehouden van het wel en wee van de Nederduits Gereformeerde Gemeente van Warffum en tot 1655 ook van Breede.

Het eerste en veruit meest belangwekkende deel, voorafgegaan door zes blanco bladzijden, betreft de periode 1633 tot 1670. Daarna volgt een blanco bladzijde en hetgeen dan komt heeft bijna geheel betrekking op de verkiezing van ambtsdragers.

In 1594, bij het Tractaat van Reductie, is de kerk van Warffum met de weem en de kerkegoederen overgenomen door de hervormde gemeente. De kerk bestaat uit een romaans tufstenen schip, dat naderhand in baksteen is verhoogd om het te doen aansluiten bij het hoge gotische bakstenen koor met polygonale sluiting. Later zijn grote ramen ingebroken, terwijl in de koorsluiting een portaal is aangebracht. De ten zuiden vrijstaande klokketoren is in 1638 vervangen door een bakstenen westtoren met hoge naaldspits. De oude toren bleef overigens nog een aantal jaren staan, alvorens te worden afgebroken. Een restauratie in 1895 gaf de kerk het tegenwoordige neo-gotische aanzien. Westelijk van de kerk staat op een ruim erf, dat van oorsprong nog aanmerkelijk groter was, de laatmiddeleeuwse weem, die bijzonder goed bewaard is gebleven. Blijkens een gedenksteen vond in 1634 een verbouwing plaats en naderhand is het pand nog enige malen veranderd en vergroot. De inkomsten uit de pastoralia verschaften de predikant een riant inkomen. Oostelijk van de kerk staat nog steeds de deftige kosterie, de behuizing van de koster-schoolmeester. De koster genoot de inkomsten uit de kosteralia, waartoe de opbrengst van 12,5 bunder land behoorde met een aantal vaste bekenlhuren. Zo was het centrum van de vierde goeddeels bezet met kerkelijke gebouwen, waaraan later nog het diaconiehuis en een schoolgebouw werden toegevoegd.

De eerste predikant van Warffum was Wybrand Geerts; hij was van geboorte een Groninger, werd opgeleid tot priester en moest vanwege zijn protestantse sympathieën in 1580, na het verraad van de stad Groningen, naar Ostfriesland vluchten, waar hij werkte als predikant. Op 2 februari 1595 deed hij intrede in Warffum en verving daar de laatste pastoor Thomas Groningensis. Wybrand Geerts stierf in 1612 te Warffum; de grafzerk ligt in het middenpad van het koor; zijn wapen is beladen met een faas, waarboven een bijbel vergezeld van twee harten, beneden een hart. Voorts prijkt zijn naam op de zilveren kerkebeker uit 1596, gemaakt van een verguld zilveren miskelk met patcen. In de weem bewaarde hij een aantal stukken uit de voorreformatische kerkinventaris, die later steeds aan zijn opvolgers werden overgedragen en die thans tezamen de kerkschat van Warffum vormen. In 1613 deed zijn opvolger Johannes Uchtman intrede; hij kwam uit Bremen en overleed te Warffum in 1616. De derde predikant was Rudolf Oving, hij was uit Groningen en vertrok in 1621 weer naar de Stad. De vierde herder en leraar was Samuel Ritzius; hij was weer een Ostfries uit Jansum en ging in 1638 terug naar zijn geboorteland om predikant te worden in Emden. Opvallend is in deze periode de relatie met Ostfriesland, dikwijls kwamen predikanten van daar naar ons gebied en het omgekeerde vond eveneens plaats. Pastor Ritzius is de eerste schrijver in het actenboek.

De Ommelanden hadden een eigen kerkorde en voor het onderwijs dat door de kerk werd verzorgd was er een schoolorde. Predikant en koster van Warffum werden benoemd door de collatoren; de meeste stemmen lagen op de Warffumborg, maar ook de Breedenborg had enige rechten, bovendien bezat dit huis de unieke collatie van Breede. Sinds 1560 werd de Warffumborg bewoond door het geslacht Trip. Christina Trip verkocht in 1701 de borg met de bijbehorende rechten aan de Ommelanden.

"Protocol der kerke ende gemeente des Heeren tot Warffum ende Briede, beginnende in 't jaer onses Heeren 1633 den 17 Novembris nae dat dese gemeente met olderlingen is voorsien geworden". De tekst geeft ruimte aan de veronderstelling, dat Warffum in 1633 voor het eerst een consistorie kreeg, d.w.z. een vergadering van predikant en ouderlingen. Wellicht waren er tevoren nog geen ouderlingen aangesteld. Op tal van plaatsen heeft het lang geduurd, eer alle reformatische veranderingen waren doorgevoerd.

28 oktober 1636. ds. Ritzius en ouderling Jan Hylckens doen verslag van hun onderhoud met jonker Sickinge; hij neemt genoegen met het besluit van het consistorie. Jan Alberts op de Briede en zijn huisvrouw Trijnc worden gekapitteld over de tegenstrijdige verklaringen die ze aflegden tegenover jonker Sickinge en het consistorie. De indruk dat het consistorie bij de jonker zou zijn aangeklaagd wordt weggenomen door een verklaring van jonker Sickinge. Daarop word de kwestie bijgelegd.

29 december 1636. De pastor van Warffum begint opnieuw over de ondertekening van de notulen; zijn collega uit Breede had destijds uitstel gevraagd om verder navraag te kunnen doen. Vanwege het winterseizoen was dat er niet van gekomen, maar hij is

bercid te ondertekenen, mits aan enkele voorwaarden wordt voldaan. Hij wil dat de examinatie der belijdeniscatechisanten voortaan niet meer alleen door de predikant wordt gedaan, maar door het consistorie. Voorts wil hij dat de namen van degenen die gesuspendeerd zijn van het Avondmaal in de kerk worden opgelezen. Dan moet de kwestie tussen hem en Geese bij 't Veel opgelost worden, zodat hij in zijn eer wordt hersteld. Tenslotte vraagt ds. Assueri, dat als het mocht voorkomen dat hij een misstap begaat, hetgeen menselijkerwijze niet is uit te sluiten, deze kwestie door het consistorie wordt opgelost en niet aan de classis (meerder vergadering) wordt doorgegeven. De eerste eis zal niet meteen, maar wel spoedig worden ingewilligd en de nieuwe lidmaten zullen publiek aan de gemeente worden voorgesteld. De tweede eis wordt ingewilligd, maar alleen voor ernstige vergrijpen tegen de goede zeden, zodat duidelijk tot uitdrukking komt het verschil tussen suspensatie en excommunicatie. Aan de derde en de vierde voorwaarde wordt zonder bezwaar voldaan en daarop gaat pastor Assueri accoord met het ondertekenen van de notulen. In de toekomstige tijd zal men de chercher bij de molen in de gaten houden, vanwege geruchten over fraude. In de volgende vergadering zullen Onne Wolters en echtgenoten, Hindrick Coerts en Elle Timmerman geciteerd worden. Na voorlezing wordt het verslag ondertekend door beide predikanten en door de ouderlingen Jan Hylckes en Edzo Fockes.

18 januari 1637. Hindrick Coerts was wegens dronkenschap gesuspendeerd; hij toont beterschap en hoewel hij het niet gevraagd heeft, wordt hij weer tot het Avondmaal toegelaten. Onne Wolters en zijn vrouw Marrigjen maken zich eveneens schuldig aan dronkenschap. Ze worden gesuspendeerd, maar als ze tot Pasen geen nieuwe reden tot ergernis geven, mogen ze den weer deelnemen. Elle Jansen timmerman was geciteerd, maar niet verschenen. Jan Menckes komt eveneens niet opdagen, maar stuurt zijn vrouw; er zijn problemen met schoolmeester Aikenius, die bij een volgende gelegenheid behandeld zullen worden.

5 april 1637. De smeden Harmen Christoffers en Jan Claesens verschijnen voor de kerkeraad vanwege hun ruzie. Toen de plaats Annigheerd door Tonnis Jansen werd verkocht aan Arendt Jacobs, zou Jan Menckes de nieuwe bewoner hebben omgepraat om zijn klandiezie voortaan te gunnen aan Jan Claesen, terwijl te voren zijn concurrent daar had gewerkt. Annigheerd is de oude naam van de Asingheerd in de Zuiderhorn. Jan Claesen weet van de prins geen kwaad; hij was voor zaken in de Marne ten huize van Tonnis Reintjes en trof daar Arent Jacobs. Op advies van Tonnis Reintjes, stiefvader van Tonnis' vrouw, had hij de klandiezie gekregen. Voor de kerkeraad is de zaak daarmee voldoende duidelijk en afgedaan, maar Harmen wil niet met zijn concurrent aan het Avondmaal en dus blijft een verzoening uit. Hindrick Coerts werd geciteerd, maar bleef bewust thuis. De nieuwe lidmaten worden voorgesteld: Jan Berens en zijn vrouw Marrigjen op Rottumeroog, Harmen Groetjes en vrouw Lubbe, Gerridt Hindricks kalkbrander, Marten Sijbbes en Aljdt de vrouw van Sijmen Alberts. Geese, de vrouw van Cleas bij 't Veel heeft door bemiddeling van twee vrouwen gevraagd weer deel te mogen nemen aan het sacrament; pastor Assueri echter zegt dat ze nog steeds niet bij hem in de kerk komt en dus blijft ze gesuspendeerd.

5 juli 1637. Geciteerd zijn: Hindrick Coerts, Elle Jansen, Jan Wilckens chercher, Harmen Smidt en Jan Smidt. Hindrick Coerts meldt niet te kunnen komen vanwege drukte bij het koren mennen. Elle Jansen timmerman had het ook te druk, met werk voor Rinje Reners. De chercher laat oogluikend fraude bij het malen toe, hetgeen al eerder was voorgekomen. Hij wordt gesuspendeerd in afwachting van de uitspraak van de politieke rechter. Harmen Smidt houdt nog steeds vol niet met zijn concurrent Jan Smidt aan het Avondmaal te willen. Jan Smidt weet de verzoening te bewerken, door aan Harmen toe te staan, om in voorkomende geval te proberen één van zijn klanten over te nemen.

2 oktober 1637. Weer wordt consura morem gehouden. De schoolmeester had Hindrick Coerts geciteerd, maar deze gaf te kennen verhinderd te zijn. Elle Jansen timmerman had weer ergernis verwekt door dronkenschap. Hij betoont zich hardnekkig ondanks de bestraffing en blijft gesuspendeerd; als hij echt beterschap toont mag hij de volgende keer weer aanzitten. Tjarck Lupens, die op het meijvelt Jan Alles een gat in zijn hoofd had geslagen was niet thuis, toen de schoolmeester hem kwam oproepen. Pastor Gabriel Assurci verklaart dan Alijdt de weduwe van Peter Roelofs heeft beweerd, dat hij niet recht in de leer is; ze wordt daarin gesteund door enkele meijers. Ze kan haar bewering echter niet waar maken en toont berouw over haar lichtvaardigheid, waarop een verzoening volgt. Als nieuwe lidmaten worden toegelaten: Dirk Cornelli en de Dutschen in 't gasthuis, te weten: Joost Gritman en zijn vrouw Maria, Jurjen Renner en diens echtgenote Catrina en Catrina de vrouw van Jurjen Wentel. Er wordt ook censura morem gehouden over de leden van het consistorie en aan pastor Assueri wordt gevraagd of de kwestie tussen hem en Geese bij 't Veel al is bijgelegd. Geese echter is slechts twee keer bij hem in de kerk geweest, ze gaat ook in Bafflo ter kerke. Hoewel ze graag weer aan het Avondmaal wil, blijft ze gesuspendeerd. Voorts wordt ds. Assueri verweten dat hij op een zondag onder kerktijd in een wagen naar de pruimenmarkt in Ulrum is gereden. De pastor geeft dit toe en betuigt zijn spijt; hij ging echter niet om pruimen te eten, maar voor andere zaken. De ouderlingen worden vermaand goed te letten op de levenswandel der gemeenteleden en daarbij moet speciaal gelet worden op redger Harcko Obeli en op Thomas Smit. De naam van Harcko Obeli vinden we op de gedenksteen boven het torenportaal als kerkvoogd.

6 oktober 1637. Van de geciteerde personen is Tjarck Lupens niet verschenen, hij blijft dus gesuspendeerd. Hero Lupens is weggebleven aan het Avondmaal omdat jonker Sickinge in het gericht zijn wederpartij had beoordeeld; thans echter is hij bereid weer deel te nemen en hij wordt toegelaten. Jacob Schroer moet zich dit maal wegens fraude onthouden. Hoewel de smeden Harmen en Jan zich hadden verzoend, is Harmen toch nog giftig en bleef weg van het Avondmaal. Daarnaast verspreidt hij kwalijke geruchten en hij wil nu niet opnieuw voor de kerkeraad komen; derhalve wordt hij voor deze keer gesuspendeerd.

7 december 1637. In deze consistoriale vergadering zijn ook de beide diakenen present. Pator Samuel Ritzius heeft een beroep naar Emden aangenomen en vraagt om een attestatie van leer en leven, hetgeen hem wordt toegestaan en door schoolmeester Aijkenius wordt geschreven en ondertekend door ouderlingen en diakenen. Het verslag wordt ondertekend door Samuel Ritzius pastor, Edzo Fockes en Jan Hillard ouderlingen en Duirt Cornellis en Tammo Lubberti diakenen.

11 januari 1638. Jacob Schroer wordt weer toegelaten tot het Avondmaal, Hindrick Coerts eveneens, nadat hij berouw heeft betoond en beterschap beloofde, Tjark Lupens wordt verhoord over het gebeurde op het meijvelt, hij erkent zijn schuld en toont berouw en wordt toegelaten. Harmen Smidt die na zijn verzoening met concurrent Jan toch niet aan het Avondmaal kwam, wordt vermaand tot verzoenlijkheid, opdat hij de volgende keer weer kan deelnemen. Berent Tonnis wordt verstaan over een kwestie met Harmen Smidt in de herberg van Hindrick Jansen. Harmen had Berent verweten hem bij de pachters te hebben aangebracht, waarop Berent hem een beker bier in het gezicht gooide. Daarop trok Harmen zijn mes, maar daarbij bleef het en het kwam meteen tot een verzoening. Berent wordt aanbevolen zichzelf te onderzoeken en zich af te vragen of hij dit maal wel aan het Avondmaal kan deelnemen. Jan Menckes was geciteerd vanwege het bij herhaling ontbreken in de kerkdienst. Hij leek niet te komen, maar verscheen later toch nog en verklaarde dat hij lastig wordt gevallen door schoolmeester Aijkenius over de betaling van landhuur. Beiden worden vermaand tot verzoening. Auke, echtgenote van Jan Lubbers wordt als lidmaat in de gemeente opgenomen.

15 juni 1638. Vanwege het vertrek van ds. Ritzius wordt het schrijven van de acta consistorii overgenomen door ds. Martinus Ubbenius; hij deed in 1638 intrede in Warffum, komende van Loppersum en vertrok in 1646 naar Enkhuizen. Elle Jansen timmerman is geciteerd, want hij had ergernis verschaft door zijn vrouw te mishandelen. Hij kwam niet opdagen en bleek ook niet thuis te zijn. De kwestie tussen de smeden Harmen en Jan is nu uit de wereld, maar smid Harmen was zondag dronken en miste in beide diensten. Elke zondag werden twee diensten gehouden, 's morgens een gewone dienst en 's middags de leerdienst, waarbij de catechismus werd behandeld. Harmen wordt vermaand en moet zich deze keer van het Avondmaal onthouden. Meester Helperich beklagt zich over Jan Smith, die hem de leverantie van ijzerwerk voor de nieuwe toren afhandig had gemaakt. Jan echter stelt dat de heren kerkvoogden hem het werk zelf hebben aangeboden en daarop volgde de verzoening. Smid Jan is kennelijk een goed vakman of een handig zakenman en mogelijk zelfs beide, want hij slaagt erin zijn omzet te vergroten, hetgeen door de concurrenten met lede ogen wordt aangezien. Op 13 juni was de eerste steen gelegd van de nieuwe toren door jonker Feio Sickinghe (zoon van Johan), als M. Ubbenius pastor, H. Obeli, A. Peters en T. Lubberti kerckvoogden waren. Feyo nam in 1646 de Warffumborg met de gerechtigheden en 144 jukken land over van zijn vader Johan, hij overleed in 1666. Op de begane grond in de toren werd een stevig cachot getimmerd waarin zij, die de openbare orde hadden verstoord konden worden opgesloten, een aantal van hen die

zijn geciteerd om voor de kerkeraad te verschijnen, zal te voren met dit cachot kennis hebben gemaakt; het recht om iemand op te sluiten kwam overigens niet toe aan het consistorie, maar aan de richter. De weduwe Jantien Jochums, inwonende bij Pieter Siemens gortmaker en Trijne, de weduwe van Tiemen Harmens vragen toegelaten te worden tot het sacrament. De pastor van Warffum zal te voren informeren bij de predikant van De Meden (Uithuizermeeden) naar de levenswandel van Jantien. De schoolmeester zal beiden aanzeggen, dat ze, lopende het onderzoek, zich voor deze keer nog van het Avondmaal moeten onthouden. Trijne geraakt bij dit bericht in tranen, omdat iedereen altijd goed van haar heeft getuigd. De tranen overtuigen het consistorie en meester moet andermaal naar Trijne om haar te berichten dat ze meteen is toegelaten. De kwestie tussen schoolmeester Aijkenius en Jan Menckes over de landhuur lijkt onoplosbaar, pastor en ouderling Jan Hijlckes worden afgevaardigd om beiden streng te vermanen en te bedreigen met verder gaande maatregelen volgens de kerkorde.

3 oktober 1638. Er worden (de Heere zij geloofd) geen besondere swaericheden gemeld, alleen Geese bij 't Veel komt nog steeds niet in Breede in de kerk.

wordt vervolgd.

Een democratisch-patriottische verzuchting uit de boerderij Groot Klooster in de Warffumer Zuiderhorn, door C.G. Reinders.

Het danig door vocht aangetaste handschrift van 48 pagina's in het formaat 31 x 20,2 cm. is gehuld in een grijs kass, dat vanwege het opschrift ooit eens een ander boek heeft omhuld; aan de binnenzijde is geschreven: Comijse Bock tot Warffum Ingegaan in t jaer Domenij 1760; B. Swaagman.

De eerste 42 pagina's worden ingenomen door een geloofsbelijdenis in 37 artikelen, beginnende aldus:

"Synode Nationael laast gehouden tot Dordrecht, in de Jaren XVI=XVIII en XVI=XIX.

Het Eerste Artickel.

Wij geloven alle met den herten ende belijden met den monde, datter is een eenigh ende eenvoudigh geestelik Wesen 't welk wij Godt noemen: eeuwich, onbegrijpelijk, onzienlik, onveranderlik, oneijndelik, Almachtigh, volkomen wijs, Regtveerdigh, Goet ende een zeer overvloedige Fontijnen aller goeden".

Dit is het begin van de Nederlandse Geloofsbelijdenis, opgesteld door de calvinistische prediker en glasschilder Guido de Bray in 1561. De tekst is herzien door en vervolgens in druk uitgegeven door de Synode van Dordrecht in 1619 en diende als handleiding bij de catechese. Deze belijdenis hoort tot de drie formulieren van eenigheid, in gebruik bij de Nederlandse kerken van calvinistische signatuur.

Na een blanco bladzijde volgen in hetzelfde handschrift enige aantekeningen over het Warffumer Clooster, de Hajemaheert, de waarde van het geld en de rechten, die vroeger op de heerden lagen.

"In het Warffummer Clooster heeft in het Jaar 1594 gewoont Johannes Aferdiaanus zijnde geweest Kommandeur van de Kommanderiegoederen welke de Ridder van Malta in Eigendom behoorden, in zoo verre onder het Clooster van Warffummer Commanderie behoort; zulks kan gezien worden in de Condijsien die gemaakt zijn doe Prins Maurits de Stadt Groening en Ommelanden de Spanjaarden door het geweld des oorloghs heeft afgewonnen.

In het Jaar 1618 is het Warffummer Clooster door de heeren Staaten dezer Provinci verkocht an Heere Lipkens en Eentjen Eukes Echteluiden met een stuk huis en de overdragt der beklemminge van 136 Jukken Landt, in huire doende 2 Emders gulden yder Juk Jaarlijks, die Emders gulden gerekent tot 30 Groninger Stuivers, de Stuiver gerekent op 6 plakken; wij hebben nu Duiten, of zeggen nu Duiten in plaats van doe plakken, de waarde is eenveel, want Een Emders gulden is nu, na onze geldt 22 en een halve stuiver; Een Carolus gulden is nu 20 Stuivers Brabants (of nu Staaten geldt), de Stuiver gerekent op 8 is een zoo veel, als 22,5 van nu onze Stuivers, deze Stuiver gerekent op 8 Duiten of plakken. Welke boven gemelde Stuk Huis en overdragt van de Beklemminge dier Landerien van de Provincie gekoft zijn voor Zes Duizent Carolus guldens; deze bovengemelde Echteluiden hebben in het jaar 1633 noch in 't Warffummer Clooster gewoont; maar hoe lang er na wiet ik niet, maar dat wiete ik, dat doen Heere Lipkens en Eentjen Eukens overleeden waeren of dat zij de plaats aen Jonker Sicking verkoft hebben, dat doe het Warffummer Clooster in Eigendom toegehoorde an Jonker Feio Sickingh woonachtig op Warffum Borgh; want Jonker Feio Sickingh heeft de Plaats het Clooster Warffum met de overdragt der Beklemminge van de 136 Jukken verkoft an mijn over Beste vader Jacob Driewes en mijn over Beste moeder Swaanje Eeuwes voor Achtien Duizent vijfhondert Carolus guldens. Na deze evengemelde Lidten, hebben mijn Beste vader Eeuw Jacobs (zoon van Jacob Driewes en Swaanje Eeuwes) en mijn Beste moeder Grietje Dercks Cnol op diezelve plaats gewoont. Deze Heert landes heeft de naam van Onningamanni Clooster Warffum of eigenlijk in vroeger tijd Werven, want Eertijds is het Clooster Werven genaamt en het Carspel dat nu Warffum genaamt wort, is doe Warffumbuuren genaamt geweest. Mijn Beste moeder Grietje Dercks Cnol was een Doghter van Derck Jans Cnol en Aaltjen Jacobs, die gewoont hebben op de Plaats genaamt Hajemaheert, daar heeden of nu tegenwoordigh mijn halfbroer Jacob Jans en Trijntje Pieters woonachtigh zijn. Deze een genoemde Plaats Hajemaheert is in 't Jaar 1653 van Jonker Feio Sickingh verkoft an Jan Klaasen Cnol, voor zijn zoon Derck Jans Cnol en Aaltjen Jacobs. Deze Plaats is doe noch een Groninger schuur geweest, maar doe die plaats gekoft is, doe is in de koop bedongen dat Derck Jans Cnol en Aaltjen Jacobs een Vrijsche Schuur mogten zetten. Genoemde oude behuising met het beslag en de overdragt der Beklemmingh van Acht en tachtig en een half Jukken landt daar de behuizingh op is staande, voor de Somme van Dertien Duisent vierhondert en vijftigh Caroli Guldens en twee gouden Ducatons. In 't jaar 1655 hebben Derck Jans Cnol en zijn huisvrouw Aaltjen Jacobs in plaats van de oude Groninger Schuur een Vrijsche Schuur gebouwt, dezelve Schuur die er nu ook staat. In 't Jaar 1766 hebben Jacob Jans en zijn huisvrouw Trijnje Pieters die Schuur met twee goelen vergroot.

Op het Warffummer Clooster en op Hajemaheert hebben Eertijds touren en Clauwen van Redgerreghden en Zijlreghden geweest, maar Helaas! wij moeten nu zeggen het heeft er op geweest en zij sullen misschien Nooijt weer opkoomen. De Jonkers of andere Heeren die de Geregtigheden en Heerlijkheeden an hun bekoomen hebben, die zijn nu alle ter Secretarie in 't Provinciale Hoff van Justitie geregistreert en wat daar is angeteikent daar is nu niet teegen te appelleren. Al wat te vooren op de Boeren Plaatsen behoorde, dat zullen ze na mijn gedagten Nooijt wederom kunnen bekoomen, zoo lange als er geen andere Form van Regeeringh is. Maar de Boeren zullen 't moeten gedoogen, dat de Heeren hun zullen slaan met de Roeden die de Boeren in vroegere tijdt an de voorige Heeren hebben verkoft of gegeven".

Bij het Tractaat van Reductie (Condijdsien) van 1594 had de Provincie alle kloosterbezittingen overgenomen. Er was alleen een uitzondering gemaakt voor de conventen der Johanniers; zo gebeurde het, dat de bezittingen van het Warffumer klooster pas op 1 juli 1609 tot provinciaal bezit werden verklaard. De in het handschrift genoemde commandeur Johannes Aferdianus was in 1587 in zijn functie gekozen. In 1594, tijdens het beleg door prins Maurits en graaf Willem Lodewijk, bevond hij zich in de Stad en namens de geestelijkheid tekende hij op 23 juli het Tractaat van Reductie. De zeventien overgebleven conventualen van Warffum kregen een levenslange alimentatie.

In 1618 verkochten de Staten van Stad en Lande de plaats Warffumerklooster met slechts een stuk van het huis aan Heere Lipkens en Eentjen Eukens, voor 6000 Carolus guldens en een jaarlijkse vaste huur van 272 Emder guldens. Andere gedeelten van de conventsgebouwen waren geschonken aan Winsum om met afkomende steen de kerk te herstellen; verdere gebouwen waren aan slopers verkocht. Tussen 1633 en 1643 werd de beklemming van Warffumer klooster verkocht aan jonker Sickinghe op Warffumborg.

In 1643 kochten Jacob Driewes en Swaantje Euwes de beklemming van Warffumer Klooster voor 18500 Carolus guldens. Toen Jacob Driewes in 1668 overleed werd het bedrijf voortgezet door de kinderen Gebbe, Cornellis, Jan en Euwe. Laatstgenoemde, Euwe Jacobs, die in 1682 trouwde met Grietje Dercks Cnol, nam trenslotte het bedrijf over.

Grietje Dercks Cnol was een dochter van Derck Jans Cnol en Aaltjen Jacobs, zij bewoonden Hajemaheerd en bouwden daar in 1655 een Friese schuur. De ouders van Derck Jans Cnol, Jan Claasen Cnol en Duircke Harmens hadden Hajema in 1653 gekocht.

Jan Euwes, de zoon van Euwe Jacobs en Grietje Dercks Cnol, trouwde in 1720 met Scyke Hillebrants en was de volgende beklemede meijer op Groot Klooster; hij nam in 1750 het bedrijf over met een lanckhoes (woon-stalhuis) met Groninger schuur en de beklemming van 137,5 jukken land. Daarna volgde hun dochter Yktje Jans Cnol (1731 - 1775), die in 1751 trouwde met Garnt Jans, die gelijktijdig de nabijgelegen

Frankemaheerd exploiteerde. De laatste was een zoon van Jan Garmts en Jantje Jacobs op Frankema.

Na het overlijden van Jan Garmts hertrouwde zijn weduwe in 1732 met Jan Remges. Zij namen Hajemaheerd over van Freerk Berents Cnol en Trijntje Freerks, die het bedrijf hadden verworven van zijn ouders Berent Freerks Cleveringa en Duircke Dercks Cnol. Duircke Dercks Cnol was een dochter van de eerdergenoemden Derck Jans Cnol en Aaltjen Jacobs.

Uit het huwelijk van Jan Remges en Jantje Jacobs is geboren Jacob Jans; hij trouwde met Trijntje Pieters en nam Hajemaheerd over; in hun tijd werd de schuur met twee goelen verlengd. Jacob Jans was een halfbroer van Garmt Jans, en niet van zijn echtgenote Yktje Jans Cnol, zoals in het handschrift kan worden gelezen.

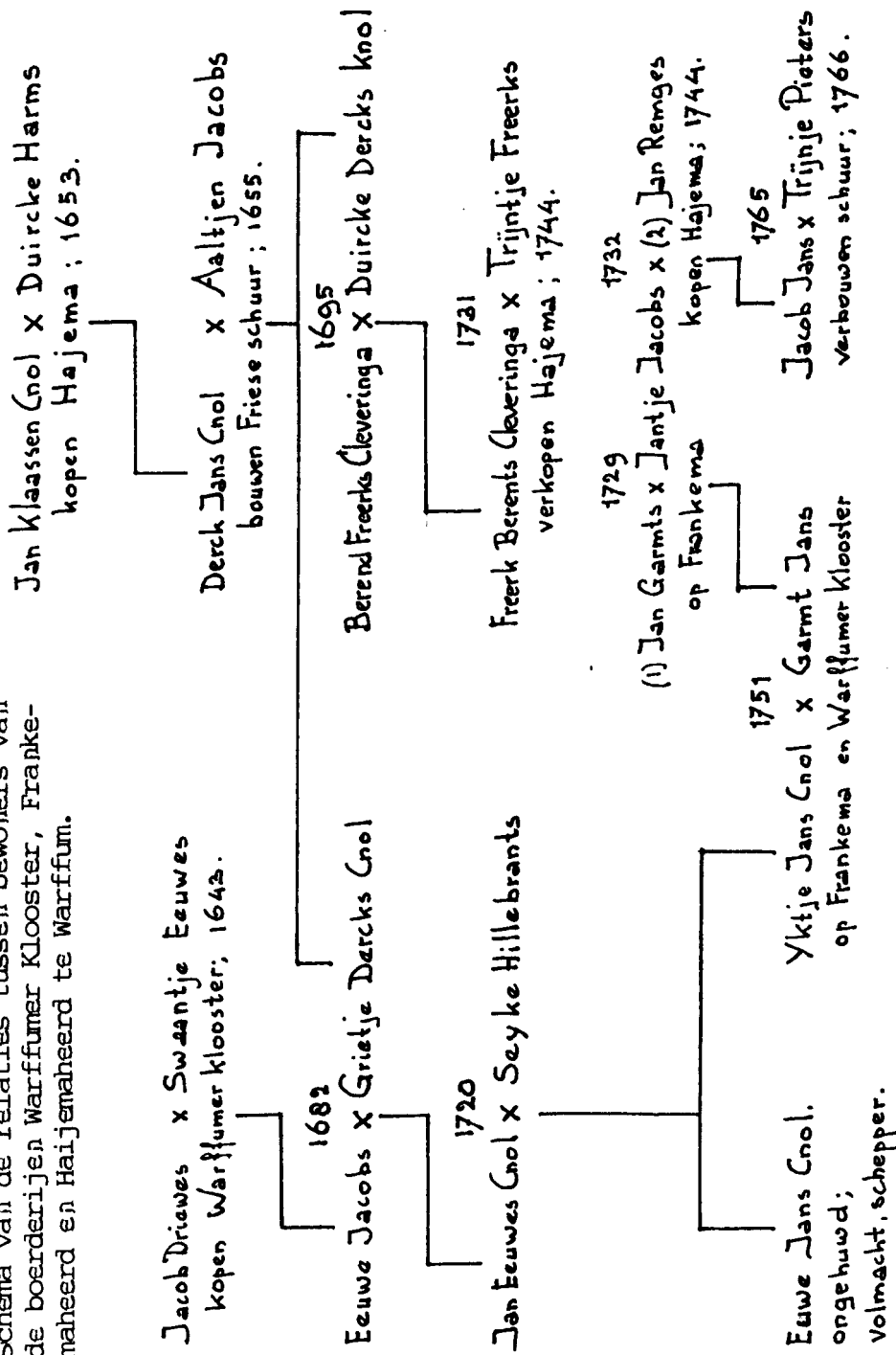
Yktje is naar alle waarschijnlijk de auteur van dit geschrift. We mogen aannemen dat het stuk tussen 1766, het jaar van de verlenging van de Friese schuur op Hajemaheerd en 1775, het sterfjaar van Yktje Jans Cnol is geschreven.

De genoemde registratie van alle gerechtigden in de Ommelanden was een uitvloeisel van het Reglement Reformatoir van 1749.

De certijds op Onningamanni en Hajemaheerd liggende redgerrechten komen voor in het klauwboek van Tiassens. In 36 jaar ging het redgerrecht van Warffum en Breede om en daarin hadden Onningamanni en Hajema ieder twee beurten. De rechten van Onningamanni of Clooster toe Warffum waren overgegaan op de borg Ewsum bij Middelstum en de rechten van de Hajemaheerd waren verworven door de Warffumborg. Van het in acht jaar omgaande overrecht van Warffum en Breede kwam volgens Tiassens een beurt toe aan Hajemaheerd, volgens Alting was dat niet het geval.

De in het handschrift genoemde zijrechten hadden betrekking op het Dijkrecht van Warffum en Breede, en betrof de Oude Dijk binnen de kerspelgrenzen van Warffum en Breede, met daarin enkele klijven of duikers. De onderhoudsplichtige boerderijen stonden vermeld op de dijkrol en de bewonders der edele heerden hadden het omgaande recht van schouw. Dit recht is later overgegaan op de Warffumborg, en werd in 1701 verkocht aan de Staten van de Ommelanden. Na 1637 kwam het Dijkrecht van de kadijken van Warffum en Breede tot stand, voor het beheer van het dijke dat de uiterdijkslanden moest beschermen. De schepperij Warffum, deel uitmakende van het Winsumer- en Schaphalster Zijlvest en afwaterende via het Warffumer maar, was verdeeld in vijf zijleden. In drie zijleden had de Warffumborg drie stemmen en de Breedenborg één; in de Menkeweerster ced had de Warffumborg met één stem de helft en in de Usquerder Westered had de Warffumborg met één stem een kwart in handen. De stemmen van de Warffumborg werden in 1701 verkocht aan de Ommelanden. Namens de Ommelanden was Eeuwe Jans Cnol, een broer van Yktje Jans Cnol gevolmachtigd schepper van Warffum en hij was als zodanig één van de twaalf bestuurleden van het Winsumer- en Schaphalster Zijlvest.

Schema van de relaties tussen bewoners van de boerderijen Warffumer Klooster, Franke-
maheerd en Haijemaheerd te Warffum.

Een lanckhoes, een Groninger schuur en een Friese schuur werden alle gebouwd volgens hetzelfde principe, namelijk met een rechthoek van gebinten. Het lanckhoes en de Groninger schuur hadden een middendeel, in een lanckhoes geflankeerd door veestallen, terwijl de Groninger schuur alleen voor opslag diende. De Friese schuur is een variant, die sinds het begin van de 17e eeuw vanuit Friesland werd overgenomen. Door de gebinhouten langer en zwaarder te maken, werd het bouwwerk veel breder en hoger. Op de plaats van de middendeel kwam nu tasruimte, geflankeerd door een koeleel en een dorsdeel.

De meid van hierover

Zoodra als de haan en de leeuwrik te zaam,
Wen 't daagt in den Oosten, me wekken,
Dan spring ik het bed uit, en loop naar het raam,
En haast me het open te trekken.
En 't raam van hierover gaat insgelijks op,
En achter het klimmende loover
Ontwaaar ik den vriendelijk knikkende kop,
Der lieflijke meid van hierover.

Dag Sander! Dag, Micken!.... Daarmee is het uit,
Meer zeggen we niet tot elkander.
En 's avonds, als 't klokje ten Angelus luidt,
Dan is 't weer: Dag, Micken! Dag Sander!
Doch zeg ik maar luttel, zoo denk ik te meer,
En wat voor kastelen ik toover,
Verraden wellicht mijn blikken, zoo teer,
Der lieflijke meid van hierover!

Wel lastig, maar eerlijk verdient zij haar brood,
En zingende zit zij te naaien,
Heur haar, dat is blond, haar wangen zijn rood,
haar oogen, die weet ze te draaien!
Er slendren veel heertjes al pinkend voorbij.
Maar zij mijne plunje wat grover,
Tocht kijkt ze naar hen niet zoozeer als naar mij,
Die lieflijke meid van hierover!

Ik heb haar zoo lief! En of zij van me houdt,
Dat vraag ik niet later dan morgen,
En zegt ze van ja, dan maar seffens getrouwd,
En God zal voor beiden wel zorgen.
En make geen wijn ons het hart en ooit warm,
En zij 't in ons huisje zoo poover,
Den koning te rijk zal ik zijn in den arm
Der lieflijke meid van hierover!

HARDDRAVERIJ TE MIDDELSTUM,

Op **ZATURDAG**, den 13den **JUNIJ** 1840.

TOT PRIJS: Een **ZILVEREN TABAKSPOT** en
 TOT PREMIE: Een **ZILVEREN TABAKSKOMFOOR**.
 Alle Paarden worden toegelaten ten genoegen der Keurmeesters. Aangifte der Paarden des namiddags te een uur, ten Huize van den Kostelein J. H. MOORLAG.

**LEER-DELFIJ-
 LER EEMS-**

**STOOMBOOT-
 MAATSCHAPPIJ.**

Door deze wordt aan het **PUBLIEK** bekend gemaakt, dat, op vereerend verzoek, de **STOOMBOOT *Erbprinz Ernst August*** op **ZONDAG**, den 30sten en misschien ook **MAANDAG**, den 31sten dezer **MAAND**, op **NORDERNEY** ter dispositie van Z. K. H. den **KROONPRINS** van **HANNOVER** zal worden gesteld, en dat alzoo de op die dagen geannonceerde **VAARTEN GEEN PLAATS KUNNEN HEBBEN**. De **RETOUREIS** van **NORDERNEY** zal nu op **MAANDAG**, den 31sten **AUGUSTUS** of op **DINGSDAG**, den 1sten **SEPTEMBER**, en **NIET** op **ZONDAG**, den 30sten, zoo als is geannonceerd, plaats hebben; zoodat het **PUBLIEK** daardoor gelegenheid wordt gegeven, één of twee dagen op het **EILAND NORDERNEY** te kunnen vertoeven.

Evenwel zal er van **DELFIJL** op **EMDEN**, op **ZONDAG** en **MAANDAG** bovengemeld, een **VEERSCHIP** vertrekken, des **ZONDAGS** middags te 12 uren en des **MAANDAGS** te 1 uur.

De **BARGE** vertrekt des **ZONDAGS** morgens te 7 uren en des **MAANDAGS** te 8 uren van **GRONINGEN** naar **DELFIJL**.

De Agent der Maatschappij:
K. HAZENHOEK.

RIJN- EN IJSSEL-STOOMBOOTMAATSCHAPPIJ.

Dienstregeling voor de maand
AUGUSTUS 1840.

Van **AMSTERDAM** naar **KAMPEN**:
 (behalve **ZONDAGS**) dagelijks, des morgens te 6 uren.
 Van **KAMPEN** naar **AMSTERDAM**:
 (behalve **ZATURDAGS**) dagelijks, des namiddags te 1½ uur.
 Van **KAMPEN** naar **ARNHEM** en **KEULEN**:
 Zondag, Dingsdag en Donderdag, des morgens te 4 uren.
 Van **ARNHEM** naar **KAMPEN**:
 Maandag, Woensdag en Zaterdag, des voormiddags te 11 uren.

De **DILIGENCE** van **GRONINGEN** naar **ZWOLLE** en **KAMPEN**, in correspondentie met de **STOOMBOOT** van **KAMPEN** op **AMSTERDAM**, vertrekt **DAGELIJKS**, des nachts te 12 uren, van het Logement *de Nieuwe Munster*, bij **C. A. FRIGGE**; — terwijl de Reizigers zóó vroegtijdig te **Amsterdam** aankomen, dat zij nog met de laatste Spoortreinen naar **Utrecht**, **Haarlem**, **Leiden** en 's **Gravenhage** kunnen vertrekken.

•• Mr. A. H. WERUMEUS BUNING, Notaris te *Uithuizen*, is voornemens, op DONDERDAG den 18den Junij 1846, des voormiddags te 10 uren, ten Huize van den Kastelein J. E. SCHILHORN VAN VEEN, te *Uithuizen*, ten verzoeke van de Weduwe en Kinderen van wijlen SIEWERT LUITJES WIERSUM, publiek te verkoopen: I. De **BOERENPLAATS EDEMA**, met de VASTE BEKLEMMING van pl. min. 65 Bunders *Binnen- en Uiterdijksland*, doende jaarlijks op Midwinter tot vaste huur *f* 490 — 00. II. De VASTE BEKLEMMING van pl. min. 30 B., 27 R., 20 E. *Polderland*, met het REGT om er op te HUIZEN, zullende jaarlijks op Midwinter tot vaste huur doen *f* 275 — 00, met nog den VOLLEN EIGENDOM van de daarachter liggende *Kwelder en Aanwas*. III. De VASTE BEKLEMMING van pl. min. 24 B., 77 R., 80 E. *Polderland*, met het REGT om er op te HUIZEN, zullende jaarlijks op Midw. tot vaste huur doen *f* 225 — 00, met nog den VOLLEN EIGENDOM van de daarachter liggende *Kwelder en Aanwas*. — Alles staande en gelegen te *Uithuizen*. — Naders informatie en inzage der Stukken zijn te bekomen ten Kantore van opgenoemden Notaris.

Mr. WERUMEUS BUNING, Nots.

GROOTE BOELDAG

bij de Weduwe en Erven van wijlen S. L. WIERSUM, bij den *Ouden Dijk*, te *Uithuizen*:

Op MAANDAG, den 6den Julij 1846, precies te één uur, van **VELDVRUCHTEN**, bestaande in 15 Bunders KOOLZAAD, 20 B. GERST, 10 B. ROGGE, 5 B. TARWE, 11 B. HAVER, 3 B. BOONEN, 28 B. TOPGRAS, 65 B. NAWEIDE en 58 B. DITO op den KWELDER, mitsgaders 70 Voeren best GEWONNEN H O O I.

DINGSdag, den 7den Julij, precies te één uur, van **LEVENDE HAVE**, bestaande in 21 beste, veelal JONGE PAARDEN, 84 Stuks HORENVEE, 3 VARKENS, benevens 160 Stijgen ROGGEDAK en eene partij STROO.

WOENSdag, den 8sten Julij, te 2 uren, van al de **BOEREN GEREEDETSCHAPPEN**, als: 5 VELD-WAGENS, 4 AARDKARREN, 6 PLOEGEN, 6 EGGEN, een ROLBLOK, twee WINDMOLENS, voorts KORENZEVEN, GAFFELS, VORKEN, TIJNEN', een nieuwe VERDEKTE WAGEN, eene CHAIS, en eindelijk 255 OUDE en JONGE SCHAPEN.

DONDERDAG, den 9den Julij, te 2 uren en, zoo noodig, den volgenden dag, van al de **KERN- en MELKGEREEDETSCHAPPEN**, KOPER-, TIN-, IJZER-, AARDE- en VAATWERK en MOBILAIRE GOEDEREN.

A. EIKEMA.

WAARSCHUWING.

Aan BELANGHEBBENDEN wordt ter kennis gebracht, dat, van af MAANDAG, den 6den Julij 1846, de **VAART** met **SCHEPEN** onder de **SCHEEFTIL**, in **DE DELTHE**, om de **HERSTELLING** aan die **TIL**, zal zijn **Gestremd**, tot nadere **AANKONDIGING**.

*De Secretaris van Winsumer- en
Schaphalster Zijlvest:*
SICHTERMAN VAN DE BRAKE.

BRAKE, 1 Julij 1846.

**BURGEMEESTER EN WETHOU-
DERS** der Stad **DOCKUM** maken door
deze bekend, dat de aanstaande **KERMIS**
alhier zal beginnen op **VRIJDAG**, den
12den Junij e.k.; zullende de gewone **PAARDENMARKT**
op **MAANDAG**, den 15den Junij worden gehouden; voorts
zal op **DINGSDAG**, den 16den dito, des namiddags te
twee uren, worden verharddruid en aan den Eigenaar van
het snelstdravend Paard vrij worden vereerd:

Een paar extra fraaije en modern met **ZILVER** be-
werkte **HOOFDSTELLEN**, door Paarden, welke tot
genoegen der Keurmeesters moeten zijn en geen' Prijs
athier ter Stede hebben gewonnen.

De Monstering der Paarden zal precies te *elf* uren plaats
hebben. — **BEDELAARS** zullen strengelijk worden **GE-
WEERD**.

DOCKUM, 9 Mei 1846.

Burgemeester en Wethouders voornoemd:
W. R. v. d. WEIDE.
Ter ordonnantis van dezelve:
A. VAN SLOOTEN.

STOOMVAART.

Van **HARLINGEN**
naar **LONDEN**,

WOENSDAG, den 8sten
Julij, des morgens te 7 uren,
en op **WOENSDAG**, den

15den Julij, des morgens te 10 uren:

Het puike ijzeren **STOOMSCHIP MAGNET**, Ka-
pitein **ALFRED BROWNLESS**.

Retour van **LONDEN**: **ALLE ZONDAGEN**,
's morgens vroeg.

De vracht op Runderen is verlaagd tot 15 schellingen in
vol per stuk.

De Goederen, van **Londen** komende voor andere plaatsen,
worden dadelijk in de Beurtschepen overgeladen, zonder
kosten van opslaan of pakhuisuur.

Informatiën en dadelijke verzekering tot billijke Pre-
miën, te **Harlingen** bij **VAN OPPEN'S ZONEN** en de
Wedw. **BOUWE RODENHUIS & ZONEN**, Agenten, en te
Londen bij **A. G. ROBINSON**, II George Yard Lombard-
street, Directeur.